

University of Groningen

De invloed van rechterlijke uitspraken op de asielprocedure

Beltman, Daan

Published in:
Nieuwsbrief Asiel- en Vluchtelingenrecht

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2007

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Beltman, D. (2007). De invloed van rechterlijke uitspraken op de asielprocedure. *Nieuwsbrief Asiel- en Vluchtelingenrecht*, 3, 195-199.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

De invloed van rechterlijke uitspraken op de asielprocedure

mr. Daan Beltman

Wat betekenen rechterlijke uitspraken voor de asielprocedure? Hoe reageert de IND op deze uitspraken: draait het de dienst om de letter van de uitspraken of is ook de geest belangrijk? Vragen die aan bod komen in de dissertatie van Vina Wijkhuijs 'Administrative Response to Court Decisions'. Een bespreking.

Inleiding

Op 14 maart 2007 is Wijkhuijs aan de Universiteit van Tilburg gepromoveerd op haar boek over de doorwerking van rechterlijke uitspraken in de asielprocedure. Aan dit onderzoek ligt een uitvoerige empirische studie ten grondslag naar de wijze waarop beleidsmedewerkers van de IND reageren op rechterlijke uitspraken. Daarvoor heeft zij vijf 'baanbrekende' uitspraken ter hand genomen. Haar conclusie liegt er niet om: de beleidsmedewerkers van de IND concentreren zich te veel op de letterlijke betekenis en te weinig op de geest van de rechterlijke uitspraken.

Na het lezen van het proefschrift blijft echter de volgende vraag hangen: 'Is het uit het oogpunt van de leer van de scheiding van politiek en bestuur wenselijk en realistisch om meer normbewustzijn en daarmee het streven naar een weloverwogen respons op rechterlijke uitspraken bij de beleidsmedewerkers van de IND te stimuleren'?

Hierna bespreek ik de onderzoeksmethodiek, de vijf verschillende casus, de toetsing van de hypothesen en de conclusie.

Het onderzoekskader

In de hoofdstukken 1, 2 en 4 wordt het onderzoek in zijn context geplaatst. In hoofdstuk 1 beschrijft de auteur de inhoud van haar sociaaljuridische studie. Ze onderschrijft dat rechterlijke heroverweging de juridische kwaliteit van de beslissing op de asielaanvraag, maar ook de uitvoeringspraktijk verbetert. Rechterlijke uitspraken geven een juridische kwalitatieve terugkoppeling (*feedback*) op het functioneren van een overheidsorgaan. De vraag is dan 'in hoeverre de IND lering trekt uit rechterlijke uitspraken'.

De centrale onderzoeksvraag luidt: 'Hoe reageren beleidsmedewerkers van de IND op rechterlijke uitspraken aangaande de asielprocedure en welke factoren beperken of vergroten de doorwerking van deze uitspraken?'

Deze vraag heeft geleid tot negen hypothesen die sociaalwetenschappelijk onderzocht zijn. Het empirische onderzoek bestaat uit de analyse van vijf verschillende rechtszaken van drie verschillende rechters. Over deze zaken zijn beleidsmedewerkers van de IND geïnterviewd die bij deze zaken betrokken waren. Daarnaast zijn interviews gehouden met IND-medewerkers om kennis te vergaren over het karakter van de overheidsorganisatie, het rechtsgebied, en de politieke omgeving. Tot slot heeft de auteur een vergelijking gemaakt tussen de IND en twee andere overheidsorganisaties (de Belastingdienst en de Uitvoeringsorganisatie Werkgeversverzekeringen), over het karakter van deze drie organisaties.

Organisaties kunnen op verschillende manieren reageren op rechterlijke uitspraken. Een bepaalde reactie (respons) heeft invloed op de wijze waarop rechterlijke uitspraken in de organisatie doorwerken: de organisatie heeft meer of minder lerend vermogen.

Het proefschrift beschrijft drie verschillende leerprocessen:

- *Single-loop learning* heeft betrekking op het vermogen van de organisatie om fouten op te sporen en te corrigeren. Kenmerkend is dat de normen die de organisatie hanteert niet aan verandering onderhevig zijn.
- *Double-loop learning* houdt in dat leden van de organisatie in staat zijn de normatieve vooronderstellingen (bestaande normen, beleid, procedures en doelstellingen) in twijfel te trekken.
- *Deutero-learning* betekent dat de organisatie in staat is om een doorlopende leercyclus te handhaven.

De leerprocessen moeten worden onderscheiden van ambtelijke responsstijlen. Hiervan worden er vier onderscheiden. Daarbij wordt een nader onderscheid gemaakt in de wijze waarop beleidsmedewerkers aandacht schenken aan de 'letter' en de 'geest' van rechterlijke uitspraken. De mate van respons kan daarbij weloverwogen (zowel nadruk op de 'letter' als op de 'geest'), instrumenteel (alleen nadruk op de 'letter'), principieel (voornamelijk nadruk op de 'geest') of afwezig (geen reactie) zijn. Aan de hand van deze responsstijlen wordt de onderzoeksvraag beantwoord.

In hoofdstuk 2 wordt het onderwerp van het promotieonderzoek verder in zijn context geplaatst. De auteur gaat in op het ontstaan van de fundamenteën van de Nederlandse rechtsstaat, de '*trias politica*-leer' en de '*balance of powers*' om de verhoudingen tussen de politiek, de rechterlijke macht en overheidsorganisaties zoals de IND uiteen te zetten. Eén van de belangrijkste verhoudingen ziet op de leer van de scheiding van politiek en bestuur, dat uitgelegd kan worden aan de hand van twee elementen: het primaat van de politiek en de neutraliteit van het bestuur. Dit betekent dat het bestuur wordt geïnstrueerd door de politieke gezagsdragers en niet het politieke proces mag belemmeren. In overeenstemming met de leer van scheiding tussen politiek en bestuur laten de beleidsmedewerkers het opstellen van de doelstellingen van het asielbeleid over aan de politieke gezagsdragers. Hierop kom ik in de conclusie nog terug.

Tot slot komt in hoofdstuk 4 het wettelijke en beleidskader aan bod. De auteur bespreekt hier het Nederlandse asielbeleid, het ontstaan en de organisatiestructuur van de IND en de rechterlijke instanties die betrokken zijn bij een heroverweging van een beschikking op een asielaanvraag.

Het analytisch kader

In hoofdstuk 3 legt de auteur uit wat bedoeld wordt met 'doorwerking' en hoe de doorwerking van rechterlijke uitspraken onderzocht moet worden. Voor deze studie heeft zij de doorwerking van rechterlijke uitspraken in de overheidsorganisatie na publicatie van de uitspraak onderzocht. De onderzoekster heeft gekeken of de rechterlijke uitspraken bij de IND leiden tot een verandering van bepaalde procedures en werkwijzen die in overeenstemming zijn met de eisen die gesteld zijn in de beslissing van de rechter. De auteur is nagegaan hoe rechterlijke uitspraken geïmplementeerd worden. Dit gebeurt in drie fases: de beleidsmedewerkers sporen de fout op die gemaakt is in de asielbeslissing (informatiefase), vervolgens komt de vraag aan bod wat de rechterlijke uitspraak betekent voor de organisatie (transformatiefase), en tot slot wordt er besloten welke actie ondernomen wordt (procesfase).

Over de doorwerking van rechterlijke uitspraken bij de IND kunnen verschillende verwachtingen worden geformuleerd. In het proefschrift zijn er negen benoemd. Drie daarvan hebben te maken met kenmerken van de organisatie zelf, twee hypothesen zien op het rechtsgebied waarin de organisatie actief is, en vier veronderstellingen hebben betrekking op de politieke omgeving van de organisatie. Zie hoofdstuk 3.4, pagina 39 t/m 49, voor de negen hypothesen.

Negen hypothesen

Over de doorwerking van rechterlijke uitspraken heeft de auteur negen hypothesen opgesteld.

De doorwerking van rechterlijke uitspraken zal worden:

- vergroot naarmate de juridische bekwaamheid van de beleidsmedewerkers groter is;
- vergroot wanneer informatie over de rechterlijke uitspraken is verspreid in de organisatie;
- vergroot naarmate het juridisch normbewustzijn toeneemt (wat wil zeggen dat de beleidsmedewerkers zich bewust tonen van de waarden die in de uitvoering van het beleid een rol behoren te spelen en deze in de ambtelijk uitvoeringpraktijk trachten te waarborgen);
- beperkt wanneer het organisatiebelang en de organisatieautonomie prevaleert ten koste van het individuele belang en de juridische controle;
- vergroot wanneer de uitspraak duidelijk geformuleerd en consistent is;
- beperkt naarmate beleidsmedewerkers meer begaan zijn bij de beleidsdoelstellingen van de minister;
- vergroot wanneer parlementsleden vragen stellen aan de minister over de manier waarop rechterlijke uitspraken worden geïmplementeerd;
- vergroot wanneer de media bericht over de rechterlijke uitspraken;
- vergroot wanneer belangengroeperingen actief betrokken worden in de uitvoering van het beleid.

Het toetsingskader

Het toetsingskader is behandeld in de hoofdstukken 5 t/m 7. Voor het empirisch onderzoek heeft de auteur vijf baanbrekende uitspraken van drie verschillende rechters geselecteerd.

Vijf baanbrekende uitspraken

Voor het proefschrift zijn de volgende vijf uitspraken onderzocht:

- EHRM, 7 maart 2000, nr. 43844/98, *RV* 100, nr. 11; *RV* 1974-2003, nr. 4 (*T.I. tegen Verenigd Koninkrijk*).
- Hof 's-Gravenhage, 31 oktober 2002, nrs. KG 99/1281 en KG 99/1251, *RV* 2002, nr. 22; *JV* 2002/467.
- ABRVS, 28 oktober 2003, nr. 200304447/1, *JV* 2003/559.
- ABRVS, 23 oktober 2003, nr. 200304904/1, *JV* 2003/512; *JB* 2003/321.
- ABRVS, 25 mei 2004, nr. 200400863/1, *JV* 2004/277.

Vijf uitspraken

De eerste uitspraak betreft een arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM). In deze zaak heeft het EHRM over de Dublinprocedure bepaald dat van een lidstaat van de Europese Unie verwacht mag worden dat het onderzoek doet naar de aannemelijkheid van schending van artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) bij de overdracht van de asielzoeker naar een andere

lidstaat.

De tweede uitspraak is een zaak van het Gerechtshof Den Haag over de leefomstandigheden (dententieklimaat) in aanmeldcentra en de verlenging van de AC-procedure van 24 naar 48 uur. Het Hof oordeelde dat Nederland de verlenging van de AC-procedure ongedaan moet maken wanneer niet binnen 30 dagen de onrechtmatige vrijheidsontneming zou zijn opgeheven. De asielzoekers zouden namelijk te weinig bewegingsruimte hebben.

De derde zaak is een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRVS), wederom over de AC-procedure. De Afdeling was van mening dat de tijd in de AC-procedure begint te lopen op het moment dat de vingerafdrukken van de vreemdeling zijn verzonden naar het Europese datasysteem, Eurodac. De IND ging er voordien van uit dat de AC-procedure pas aanvangt op het moment dat de asielzoeker zijn aanvraag heeft ondertekend en vervolgens wordt onderworpen aan het eerste gehoor.

De vierde casus is wederom een uitspraak van de Afdeling. Deze zaak ging over de wijze van de tenuitvoerlegging van het leeftijdsonderzoek bij alleenstaande minderjarige asielzoekers. De Afdeling oordeelde dat het radiologische onderzoek niet zorgvuldig genoeg werd verricht (strijd met artikel 3:2 Awb) doordat deze niet ondertekend werd. Het was daardoor niet duidelijk of het onderzoek daadwerkelijk werd verricht door radiologen.

De vijfde en laatste uitspraak van de Afdeling betrof de uitzetting van uitgeprocedeerde Somalische asielzoekers. Naar aanleiding van een *interim measure* van het EHRM heeft de Afdeling bepaald dat een bepaalde groep Somaliërs die behoren tot minderheidsgroeperingen niet uitgezet kunnen worden naar Noord-Somalië. Het EHRM had Nederland namelijk opgedragen Somaliërs, die in Noord-Somalië geen familie of een clan hadden waartoe ze behoorden, niet uit te zetten. Nederland kon namelijk niet voor hun veiligheid instaan. Er was in Somalië geen effectief werkend overheidsapparaat en er was geen enkele garantie dat de uitgezette Somaliërs toegelaten zouden worden in Noord-Somalië.

Respons van de IND

In al deze zaken moest de IND een respons geven. De auteur heeft niet alleen gekeken op welke manier de IND gereageerd heeft, maar ze heeft zich ook afgevraagd of de media betrokken is geweest, of het parlement vragen heeft gesteld, of belangengroeperingen een rol hebben gespeeld en of de uitspraak helder is geformuleerd.

In de eerste zaak werd de Vreemdelingencirculaire aangepast met een officiële interpretatie van de uitspraak van het EHRM.

Naar aanleiding van de tweede zaak werd binnen 30 dagen het regime in de aanmeldcentra aangepast; dit regime werd daardoor minder strikt.

Wat betreft de Eurodac-zaak, hebben de beleidsmedewerkers de uitvoeringspraktijk in overeenstemming gebracht met de uitspraak van de Afdeling. Er werd besloten de Europese richtsnoeren inzake Eurodac op een andere manier te interpreteren.

De uitspraak over het leeftijdsonderzoek leidde tot een andere wijze van ondertekening van het radiologisch onderzoek. Ook besloot de minister een medisch-ethische commissie in te stellen.

Tot slot werd conform de uitspraak in de uitzettingszaak besloten om een vertrekmoratorium in te stellen voor de groep Somaliërs. Enige tijd later werd zelfs een categoriaal beschermingsbeleid voor asielzoekers uit Somalië afgekondigd.

Uit de analyses van de rechterlijke uitspraken blijkt dat de IND over het algemeen een

instrumentele wijze van respons hanteert en in verband daarmee de fout van hun beslissing 'slechts' detecteert en corrigeert ('*single-loop learning*'). Geen enkele respons leidt volgens de auteur tot een herziening van de belangenafweging voor de asielbeslissing of tot een voorstel om dit soort omstandigheden in de toekomst te voorkomen.

De beperkte doorwerking van rechterlijke uitspraken blijkt bijvoorbeeld uit de tweede zaak, waarbij het Gerechtshof verwees naar een arrest van de Hoge Raad uit 1988 (!). In dit arrest werden de leefomstandigheden van asielzoekers in het aanmeldcentrum op Schiphol bekritiseerd. Er is kennelijk uit dit arrest onvoldoende lering getrokken. Naar aanleiding van de zaak van het Gerechtshof hebben de beleidsmedewerkers de onwettige situatie opgelost, ze hebben echter geen maatregelen genomen om een gelijksoortige situatie in de toekomst te voorkomen.

Kenmerken van de organisatie

Het onderzoek levert een beeld op van de factoren die van invloed zijn op de instrumentele respons van de beleidsmedewerkers van de IND. Over de kenmerken van de organisatie concludeert de auteur als volgt. De juridische bekwaamheid van de beleidsmedewerkers van de IND en het verspreiden en de uitwisseling van informatie over rechterlijke uitspraken in de organisatie vormen niet het probleem. Deze factoren vergroten dus de doorwerking van de rechterlijke uitspraken.

Het probleem is echter vooral het normbewustzijn van de beleidsmedewerkers. Bij de interpretatie van rechterlijke uitspraken zoeken zij elke keer naar een uitleg in het voordeel van hun organisatie. De organisatie, die vanuit financiële overwegingen het tijdig afdoen van aanvragen als belang heeft, schenkt daardoor te weinig aandacht aan andere juridische beginselen (de zorgvuldige voorbereiding van de beslissing, de mensenrechten van de asielzoeker). De auteur concludeert dan ook dat het gebrek aan normbewustzijn van de beleidsmedewerkers de doorwerking van rechterlijke uitspraken beperkt.

Kenmerken van het rechtsgebied

Wat betreft de kenmerken van het rechtsgebied concludeert de auteur ten eerste dat het Nederlandse vreemdelingenrecht een sterk gejuridiseerd rechtsgebied is, dat sterk verschilt van andere terreinen van het bestuursrecht. Dit, in combinatie met het hoge aantal rechtszaken en de strikte tijdslimieten waaraan de IND zich committeert, heeft tot gevolg dat de beleidsmedewerkers zich concentreren op de 'letter' van de rechterlijke uitspraken. Bovendien blijkt de strikte marginale wijze van interpreteren van de Afdeling te passen in het organisatiebelang en de organisatieautonomie van de overheidsorganisatie. Daardoor gaat dit ten koste van het belang van de asielzoeker en de juridische controle.

Deze kenmerken van het rechtsgebied leiden dus tot een beperkte doorwerking van rechterlijke uitspraken en tot een instrumentele respons. De hypothese over de duidelijkheid van rechterlijke uitspraken bleek van ondergeschikt belang te zijn voor de doorwerking van rechterlijke uitspraken. Ondanks het feit dat uitspraken duidelijk waren geformuleerd, weerhoudt dat de beleidsmedewerkers er niet van om de uitspraak naar de 'letter' uit te leggen.

Politieke omgeving

Over de politieke omgeving van de overheidsorganisatie concludeert de auteur dat de beleidsmedewerkers sterk betrokken zijn bij de doelstellingen van de minister. Dit leidt tot meer doorwerking aan de ene kant, maar ook tegelijkertijd tot een kleinere doorwerking van rechterlijke uitspraken. Enerzijds wordt er snel gereageerd op

rechterlijke uitspraken, maar aan de andere kant worden deze te strikt naar de 'letter' geïnterpreteerd.

Het parlement heeft een vergelijkbare ambigue invloed op de doorwerking van uitspraken. Wanneer vragen worden gesteld, kan een reactie niet uitblijven. Daar staat dan echter tegenover dat dan wederom vooral naar de 'letter' van de uitspraak wordt gekeken.

Wat betreft de rol van de media concludeert de auteur dat negatieve berichtgeving over de IND een negatieve invloed op de doorwerking van rechterlijke uitspraken met zich brengt.

Tot slot concludeert de auteur dat belangengroeperingen zoals de Vereniging Vluchtelingenwerk Nederland, de Stichting Rechtsbijstand Asiel, de Vereniging Asieladvocaten- en Juristen Nederland en het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten geen invloed hebben op de respons van de overheidsorganisatie, ook al kunnen zij wel aangemerkt worden als initiators van het leerproces doordat zij regelmatig beroep instellen in naam van de asielzoekers.

Conclusie

In haar conclusie merkt de auteur op dat het opvallend is dat de beleidsmedewerkers van de IND gereageerd hebben op alle vijf uitspraken. Dit bleek over het algemeen een instrumentele respons te zijn. De uitspraken hebben geleid tot wijziging of verbetering van de Vreemdelingendecreten en werkinstructies. Ook onderschrijft ze dat de huidige uitwerking van de *balance of powers* de IND in staat stelt om te leren van rechterlijke uitspraken. Ook al gaat het hier dan om *single-loop learning*. Wat betreft de juridische kwaliteit van het functioneren van de organisatie kan mijns inziens daaruit afgeleid worden dat deze is verbeterd, maar dat dit slechts minimaal is.

Naast de resultaten van het onderzoek blijft de auteur in haar conclusie enigszins vaag over de wenselijkheid van een weloverwogen respons op rechterlijke uitspraken en of deze wijze van respons realistisch is. Ze geeft aan dat als de voorkeur uitgaat naar een weloverwogen respons, de directie van de IND bij de beleidsmedewerkers normbewustzijn zouden kunnen stimuleren.

Niet alleen bij de IND als organisatie zou er wat moeten veranderen, ook de rol van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State en de rol van het parlement zouden anders moeten. Bovendien zouden de IND en de rechter meer van elkaar moeten leren en begrijpen. De organisatie zou dan uiteindelijk, naast een letterlijke interpretatie, ook meer in de 'geest' van de uitspraak reageren en daardoor onderhevig zijn aan *double-loop learning*. Uit het oogpunt van het uitvoeren van het asielbeleid conform het nationale en internationale recht, en dan denk ik aan artikel 3:2 Awb en de mensenrechten voor asielzoekers, zou dit een wenselijke stap zijn.

De vraag die dan nog rest is of dit ook realistisch is? Volgens de auteur functioneert de IND in lijn met de leer van de scheiding van politiek en bestuur en dat houdt in dat de IND zich verre houdt van inmenging met de politieke doelstelling voor het asielbeleid. Uit het oogpunt van de machtscheiding (de *trias politica*-leer) valt voor deze rolverdeling, die mijns inziens vanzelf leidt tot een instrumentele respons, ook wat te zeggen.

De auteur concludeert vervolgens dat de IND zelf verantwoordelijk is voor de rechtmatigheid van zijn werkmethoden en dat het aan de IND-directie is om de juridische kwaliteit van het functioneren van de organisatie te garanderen. Bijgevolg zou de IND zich best kunnen veroorloven om de haalbaarheid van de (politieke)

beleidsdoelstellingen te overwegen in het licht van rechterlijke uitspraken en daarmee, in geval ook nog meer normbewustzijn bij de beleidsmedewerkers wordt gecreëerd, in staat zijn tot *double-loop learning*.

Mijns inziens sluit het één het andere echter uit. Een overheidsorganisatie kan volgens mij prima instaan voor een zekere mate van juridische kwaliteit bij het toepassen van een instrumentele respons. Er wordt namelijk gereageerd op de rechterlijke uitspraak en de kennelijke onrechtmatigheid wordt ongedaan gemaakt. Wanneer de organisatie gebruik gaat maken van een weloverwogen respons zou dat mijns inziens kunnen leiden tot botsing met de (politieke) beleidsdoelstellingen wat in strijd zou zijn met de leer van de scheiding van politiek en bestuur. In het kader van de machtenscheiding lijkt het mij dus, in die zin, geen realistische optie voor een overheidsorganisatie om te kiezen voor een weloverwogen respons. Naar mijn mening sluit dit echter een middenweg niet uit. De juridische kwaliteit van een overheidsorganisatie kan nog meer verbeterd worden naar gelang meer aansluiting gezocht wordt bij een weloverwogen respons en daarmee het proces van *double-loop learning*. Dit geldt dus ook voor de IND. Onderzocht zou moeten worden in hoeverre een overheidsorganisatie lering kan trekken uit rechterlijke uitspraken, zodanig dat zij haar juridische kwaliteit nog meer verbetert, zonder dat botsing plaatsvindt met haar (politieke) beleidsdoelstellingen. Het lijkt mij een proefschrift waard om deze problematiek eens te doorgronden en daarvoor een oplossing te vinden.

Tot slot

Deze dissertatie is een geweldige aanwinst voor bestuurlijk Nederland. Dit onderzoek geeft een tweezijdig beeld over de IND. Enerzijds blijkt de IND een transparante organisatie te zijn die in staat is tot het leren van zijn fouten. Anderzijds is duidelijk dat de IND meer zou moeten leren van de 'geest' van de rechterlijke uitspraken om daarmee de juridische kwaliteit van de organisatie nog meer te vergroten. Doordat het onderzoek in het Engels is geschreven, kunnen ook overheidsorganisaties in andere landen er hun voordeel mee doen. Het is een duidelijk, goed leesbaar en mooi opgebouwde studie naar de doorwerking van rechterlijke uitspraken in een overheidsorganisatie. Het onderzoek legt op een zeer onthullende wijze bloot welke processen er zich in een overheidsorganisatie voordoen nadat de rechter een belangrijke uitspraak doet. Tevens laat de conclusie ruimte open voor verder onderzoek op dit terrein.

Mr. Daan Beltman is promovendus migratierecht en docent bestuursrecht aan de vakgroep bestuursrecht en bestuurskunde, Rijksuniversiteit Groningen.

Titel:	Administrative Response to Court Decisions
Ondertitel:	The Impact of Court Decisions on the Asylum Procedure
Auteur:	L.J.J. Wijkhuijs
ISBN:	9789058502582
Publicatiejaar:	2007
Uitgeverij:	Wolf Legal Publishers
Prijs:	€ 35,—
Bestellen:	www.wolfpublishers.nl of via de boekhandel

**Administrative Response
to Court Decisions**

*The impact of court decisions
on the asylum procedure
in the Netherlands*

L.L.J. Wijkhuijs